

Управління культури та охорони культурної спадщини
Черкаської обласної державної адміністрації
Комунальний заклад «Обласна універсальна наукова
бібліотека імені Тараса Шевченка» Черкаської обласної ради

Твори культуру:

бібліотечні інноваційні послуги

Методичні рекомендації

м. Черкаси
2021

УДК 021-027.31(045)

Т 28

Укладач
Редактор

О.О. Лось
В.К. Величко

Твори культуру: бібліотечні інноваційні послуги : методичні рекомендації / Комун. закл. «Обл. універс. наук. б-ка ім. Тараса Шевченка» Черкас. облради; [уклад. О. О. Лось]. – Черкаси : [б. в.], 2021. – 22 с.

Данні методичні рекомендації надають основні теоретичні і практичні поняття, які допоможуть бібліотекарям-практикам кваліфіковано здійснювати бібліотечні інноваційні послуги, використовувати інноваційні ідеї та форми роботи, які позитивно вплинуть на розвиток бібліотеки в найближчому майбутньому.

Адресовано бібліотечним працівникам, фахівцям культури, всім, хто цікавиться розвитком культури в територіальних громадах.

УДК 021-027.31(045)

© Комунальний заклад «Обласна
універсальна наукова бібліотека
імені Тараса Шевченка», 2021

Актуальність методичного посібника зумовлена необхідністю формування у бібліотечних фахівців теоретичних знань та практичних умінь і навичок надання населенню інноваційних послуг.

Інновації торкнулися абсолютно всіх видів людської діяльності. Бібліотечна справа не є винятком.

Використання інноваційних форм у діяльності бібліотеки відкриває нові горизонти розвитку, підвищує якість обслуговування користувачів, позитивно впливає на репутацію бібліотеки як соціально значущої і активно розвинутої організації. Реалізація інновацій – це складний, але цікавий творчий процес, який стає єдино можливим для функціонування бібліотеки в нових громадських реаліях.

Сьогодення вимагає від бібліотечних працівників необхідності постійного пошуку нових ідей, форм, засобів і методів роботи, управлінських дій, аналізу. Бібліотеки мають стати активними, повними життя осередками, багатофункціональними центрами своєї громади, де кожен, хто до них завітає, зможе знайти для себе відповідні пропозиції.

В сучасних умовах успішні ті бібліотеки, які віддають перевагу активним, ігровим, інтелектуальним формам роботи з читачами. Важливо не обдурити очікувань користувача, задовольнити його інформаційні потреби, зробити доступною для нього інформацію – в цьому полягає одна з найважливіших соціальних функцій бібліотек. Ця функція здійснюється бібліотекою шляхом обслуговування, надання послуг.

Відповідно Закону України «Про інноваційну діяльність» – інновації це новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери.

До основних видів інновацій відносять: продуктові та сервісні інновації, коли змін зазнають послуги та продукція; технологічні інновації, коли змінюються процеси бібліотечної

технології; організаційні інновації, коли відбуваються структурні зміни, реорганізуються існуючі відділи або створюються нові; соціальні інновації, коли зазнають змін методи управління бібліотечним персоналом, традиції формування колективу та інші соціальні аспекти.

Пропонуємо звернути увагу та використовувати в своїй діяльності нові форми роботи, такі як:

- **Соціальні мережі:** Facebook, Instagram та інші для підтримання неформального зв'язку з відвідувачами бібліотек і спілкування з ними в інтерактивному режимі.

- **Тренінги з технологій.** Відвідувачі всіх вікових категорій можуть отримати допомогу і навчитися максимально використовувати можливості комп'ютера та Інтернет. Проводьте заняття з основ комп'ютерної грамотності, включаючи такі теми: робота з текстом, використання електронної пошти, пошук потрібної інформації.

- **Мобільні бібліотечні послуги.** Багато людей не в змозі відвідувати бібліотеки, а деяким не спаде на думку піти туди без невеличкого нагадування. Радимо бібліотекарям запроваджувати мобільні послуги, які передбачають привезення бібліотечних фондів, включно з книгами, мультимедійними матеріалами, комп'ютерами та іграми до користувачів. Зазвичай, ресурси треба доставляти у місце, зручне для всієї територіальної громади. Деякі бібліотеки мають спеціальний транспорт, інші можуть творчо використовувати будь-які доступні засоби пересування.

- **Допомога у виконанні домашньої роботи.** Бібліотеки можуть підтримувати учнів та студентів, впроваджуючи програми консультування щодо виконання домашньої роботи, підключивши волонтерів або репетиторів, допомагати молоді робити домашнє завдання, пояснювати, як користуватися бібліотечними ресурсами для підвищення шкільної успішності, що створить сприятливе навчальне середовище.

- **Літні програми.** Літні програми допомагають дітям приділяти увагу читанню під час шкільних канікул. Найважливіше, щоб ці програми були цікавими і не нагадували дітям домашнє

завдання. Наприклад, можна провести «годину пригодницьких оповідань» або організувати програму заохочення до читання під час літніх канікул.

- **Підліткова консультаційна група.** Залучайте підлітків до життя бібліотеки і надавайте їм можливість висловлювати свої думки за допомогою такої структури, як підліткова консультаційна група. Отримайте інформацію з перших вуст про те, які книжки та заходи їх цікавлять, і надайте підліткам можливість допомагати в рекламуванні книг та організації заходів.

- **Одна територіальна громада, одна книга.** Що може краще підтримати жваву дискусію, ніж щорічний загальнотериторіальний книжковий клуб? Запропонуйте членам своєї громади прочитати одну й ту саму книгу протягом певного періоду часу. Організуйте заходи для обговорення цієї книги у бібліотеці, причому обов'язково запрошуйте місцевих політиків та громадських лідерів.

- **Спеціальні виставки.** Демонстрація художніх витворів, письмових робіт або особистих колекцій відвідувачів у бібліотеці створює відчуття громадської причетності і співучасті, а також робить бібліотечне приміщення яскравішим. Можна провести щорічний конкурс мистецтв чи письмових робіт та запропонувати відвідувачам обрати переможців або запросити місцевих громадських і політичних лідерів бути суддями конкурсу.

- **“Полювання на артефакти.”** Бібліотечні “полювання на артефакти” допоможуть ознайомити відвідувачів з бібліотечними ресурсами у цікавий та інтерактивний спосіб. Ви можете запропонувати загальне “полювання на артефакти” або створити команди, які змагатимуться одна проти одної. Мета демонстрування переваг електронних баз даних перед звичайним пошуком у мережі Інтернет.

- **Ігри для всіх вікових груп.** Ігри сприяють розважанню, соціалізації та культурному збагаченню бібліотечних відвідувачів усіх вікових категорій. Шахи є однією з ігор, що традиційно проводяться в бібліотеках. Але окрім цього можна використовувати інші види ігор для розширення спектру послуг бібліотеки і залучення нових бібліотечних користувачів. Настільні ігри, карткові

ігри та відеоігри є чудовим способом провести час для представників різних поколінь.

- **Букросинг – вільний обмін книжками.** Суть його полягає в тому, щоб «звільнити» книгу від господаря й пустити її у вільне плавання. Щоб книжка не загубилася, а знайшла свій шлях до читача, можна створити букросингові полиці.

Така неформальна система обміну сприяє приємному читанню, дає мешканцям певної територіальної громади спільні теми для бесід і заохочує людей приходити до бібліотеки знов і знов.

У 2020 р. ВГО Українська бібліотечна асоціація реалізувала міжнародний проєкт під назвою «Твори культуру: бібліотечні інноваційні послуги», що підтримав Європейський Союз за програмою Дім Європи. На конкурсній основі було відібрано 32 бібліотекарів з України та Білорусі, які пройшли навчання за участю тренерів з Данії та України.

Основна мета проєкту, який тривав з березня по грудень 2020 р, – навчити бібліотекарів з України та Білорусі створювати інноваційні бібліотечні послуги, які розвиватимуть культурні та творчі індустрії цих країн, з використанням спеціальної методології «Дизайн-мислення для бібліотек». Ця методологія була розроблена Публічною бібліотекою м. Чикаго (США) та Публічними бібліотеками м. Орхус (Данія) за підтримки Фонду Білла та Мелінди Гейтс.

За результатами навчання кожен бібліотекар-учасник розробив та впровадив у своїй бібліотеці нову інноваційну послугу для розвитку креативних індустрій.

Деякі бібліотеки започаткували інноваційну послугу, спрямовану на роботу з родинами засуджених.

- **Онлайн-зустрічі для читання засудженими книжок своїм дітям.**

Послуга реалізується у партнерстві з колоніями і полягає в організації літературних читань для дітей за участі ув'язнених.

Послуга передбачає знайомство дитини з дитячою бібліотекою, онлайн-зустрічі з батьком, а також дарування книжок після закінчення читань: «Книжка дарується дитині для її особистої

сімейної бібліотеки з побажанням прочитати її вже разом, коли тато чи мама повернеться додому».

Центральна міська бібліотека імені Василя Земляка комунального закладу «Централізована бібліотечна система» Житомирської ТГ створила театральну майстерню, яка сприятиме розвитку творчих здібностей дітей та допомагатиме їм опанувати професійні навички акторської майстерності.

- **Театральна майстерня «ТеМа».** Назва майстерні – це абревіатура, яка розшифровується як «Творчі Експресивні Маленькі Актори».

Послуга включає в себе творчі заняття із професійним актором-викладачем, який навчить учасників акторської майстерності та допоможе опанувати навички постановки сценічної мови та рухів. Також передбачені й навчальні практики, серед яких: сценічні постановки, виступи, робота на камеру у різних форматах тощо.

Театральна майстерня «ТеМа» реалізовує одне з основних завдань бібліотек – популяризує книжки та читання. Юні актори – читачі бібліотеки, на літературних читаннях декламують скоромовки, байки, вірші, уривки з творів української та світової літератури.

Після впровадження послуги аудиторія бібліотеки значно розширилась, адже послуга залучила не тільки дітей, але й батьків, бабусь та дідусів, які мали змогу ознайомитись з бібліотекою, її працівниками та наявною літературою.

Волинська ДОУНБ ім. Олени Пчілки відкрила школу арт-маркетингу.

- **Школа арт-маркетингу для митців та музикантів.**

Завдяки школі луцькі митці та музиканти зможуть навчитися просувати власний культурний продукт.

У межах школи проводять майстер-класи, лекції, а також зустрічі з людьми, які можуть поділитися власним досвідом просування. Організатори планують записувати заходи на відео й викладати їх у вільний доступ.

У Бібліотеці-філії для дітей № 15 у Запоріжжі почала

працювати творча студія майстерності, яка допоможе дітям опанувати нові й цікаві активності, пов'язані з їхніми захопленнями.

- Бібліотечний квАРТал. Творча студія «Від хобі до майстерності».

Спілкуючись з молодшими відвідувачами, команда бібліотеки виявила, що їм цікаво відпочивати з батьками, бувати в цікавих місцях, проводити вільний час творчо та дізнаватися про щось нове. На основі цього й зародилася ідея організувати творчу студію.

У творчій студії парцює майстер-клас з петриківського розпису. Тут можна прослухати міні-лекцію з історії Петриківки, дізнатись про символіку орнаменту та набути перші навички створення виробів у цій техніці.

Послуга допомогла створити нові можливості для творчого розвитку, реалізації, гуртування та спілкування запорізьких родин навколо бібліотеки.

Закарпатська ОУНБ ім. Ф. Потушняка надає послугу студії друку.

- Послуга студії друку літературних цитат.

Завдяки студії кожний охочий зможе трансформувати улюблену цитату у власний, оригінальний малюнок, а також видрукувати її на стікері чи футболці.

Отриманий досвід користувачі бібліотеки зможуть використати у майбутньому, наприклад, запустивши власну серію дизайнерських виробів чи відкривши профільний бізнес.

Волинська обласна бібліотека для юнацтва започаткувала інноваційну квест послугу.

- «Гейміфікація: вчимося граючи».

Бібліотекарі мали за мету підвищити інтерес підлітків до культури, а також заохотити їх до читання через гру.

Послуга передбачає створення квестів на основі літературних творів, що будуть поєднувати дослідження міського простору та використання Google-карт. Організатори планують використовувати технологію GPS, QR-коди та інші способи інтеграції, в розробці яких можуть взяти участь і підлітки.

Бібліотечні фахівці за допомогою викладачів та студентів факультету економіки та управління СНУ ім. Лесі Українки створили онлайн-квест «Стань власником бізнесу»; квести за книжками В. Пясецького «Вулиці і майдани Луцька» та П. Троневи́ча «Оповідання з давньої історії Луцька», а також гру за буклетом «Луцьк від А до Я» та історико-краєзнавчим виданням «Подорож старим Луцьком», який створили вихованці Волинського обласного ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою імені Героїв Небесної Сотні. В іграх взяли участь вже понад 300 учасників».

Центральна бібліотека для дорослих Уманської міської централізованої системи бібліотек створила івент-локацію, яка присвячена мистецтву фотографії.

- Бібліотека в об'єктиві: івент-локація.

Івент-локація має три фотозони, а також проводить щотижневі тренінги з редагування фотографій серед відвідувачів.

Бібліотекарі долучили до проєкту професійних фотографів, а також молодих дизайнерів та студентів мистецьких факультетів, які допомагають з облаштуванням фотозон.

Тренінги проводяться окремо для різних вікових категорій і груп – у першій та другій половині дня. Послуга працює безкоштовно з 1-го вересня 2020-го року, але користувачі мають можливість сплачувати й благодійні внески.

Послугою користуються різні люди, серед них є молодь, яка прагне розвитку та прислухається до думки інших; професійні фотографи, що уміють працювати з людьми; домогосподарки та дизайнери-початківці з бажанням взяти участь в оформленні фото зони.

Зараз у центральній бібліотеці для дорослих організовано три фотозони для селфі-зйомки в різному форматі. Через карантинні обмеження вирішили замінити тренінги з редагування фото на роздатковий інформаційний матеріал. Для цього бібліотекарі створили три буклети: «Як зробити правильне селфі?», «Топ програми для обробки селфі» та «Відео на службі у бібліотеки», які розповсюджуються серед користувачів селфі-зон, а також в межах

та поза межами приміщення бібліотеки».

Великоолександрівська районна центральна бібліотека запустила послугу, завдяки якій мешканців селища знайомлять з творчістю народних майстрів.

- Арт-галерея «З Україною в серці творимо дива».

Команда бібліотеки проводить мистецькі майстер-класи, організовує виставки, проводить зустрічі з майстрами. Послуга спрямована на тих, хто цікавиться різноманітними мистецькими напрямками, має креативні здібності, захоплюється ручною роботою та любить експериментувати.

Відвідувачі сторінки Великоолександрівської центральної бібліотеки у Facebook можуть переглянути роботи майстрів і майстринь. Це, перш за все, дає авторам можливість стати публічними й представляти свої роботи широкому загалу. Від своєї творчості вони зможуть отримати не тільки насолоду, а й матеріальну підтримку.

Бібліотекарі прагнуть залучити до бібліотеки якнайбільше користувачів, а також відкрити для широкого загалу творчий доробок майстрів Великоолександрівщини.

В умовах карантину робота перейшла в онлайн-формат, що дозволило долучитися до споживання послуги новим користувачам і надала ширші можливості для розкриття талантів.

На базі Публічної бібліотеки ім. О. Левицького Нехворощанської ТГ у Полтавській області створили артпростір – платформу для співпраці народних майстрів та художників.

- Артпростір «SELO».

«SELO» працює як локація, в якій майстри з різних дисциплін проводять майстер-класи, демонструють свої роботи та знайомляться з роботами колег. Організують виставки місцевих майстрів мистецтв та ремесел,

На території громади мешкають чимало умільців різних промислів – художник, майстер з випалювання, гончар, вишивальниці, майстриня народознавчого напрямку та інші. Саме це і спонукало створити подібну платформу.

Прототипом послуги стала виставка малюнків місцевого

художника-аматора Андрія Мухіна.

Послугою можуть користуватися усі. Вік чи стать не мають значення. Приходять: сільські мешканці, які займаються образотворчим мистецтвом, фотографією, вишиванням, випалюванням, в'язанням, хенд-мейдом тощо. Ці люди мають бажання реалізувати власну продукцію, а також, прагнуть до спілкування з однодумцями.

На сторінці «Артпростір «SELO» у соцмережах раз у місяць демонструються онлайн-виставки, розміщуються пресрелізи про проведені заходи та інформація про майстрів та їх творчість.

Майстер-класи – це крута ідея для дозвілля з дитиною, з близькою людиною чи просто вільного часу. Це справжні вітаміни для емоційного інтелекту, самооцінки, самовираження. А онлайн-трансляція дає можливість розширити коло клієнтів та поціновувачів народної творчості».

Інноваційні форми роботи дозволяють проводити навіть традиційні заходи яскравіше, цікавіше та динамічніше. Можна говорити про відродження масової роботи в новому ракурсі.

За останній час впроваджені в роботу електронні пізнавальні ігри, буктрейлери, акції, виставки-інсталяції, віртуальні виставки, медіа-презентації тощо.

Результатом інноваційної діяльності бібліотеки стали різноманітні форми масової роботи з читачами:

Квест – це пошук пригод, подорож персонажів до певної мети через подолання труднощів.

Історико-краєзнавчий квест – порівняно новий напрям у діяльності бібліотек. Головна його мета – відродження інтересу до історії та культури області, популяризація відповідної літератури, підняття престижу читання.

Бібліоквест – може передбачати: відгадування загадок з історії бібліотеки, міста (села), літературних загадок, пошук цитат у книгах, пошук на полицях зазначених книг та багато інших цікавих завдань. Вужче поняття – літературний квест (літературне квест-орієнтування). Це один із варіантів названої гри-пошуку, маршрут

якої пов'язаний зазвичай із сюжетом і героями тих чи інших літературних творів. Тобто бібліоквест, літературний квест – це активні форми соціокультурної роботи, в яких закладено модель розвитку навичок інформаційної діяльності, а також формування позитивного емоційного ставлення до бібліотеки та процесу читання. Розрізняють традиційний квест та веб-квест.

Конкурс «Читацькі рекорди». Цей конкурс покликаний сприяти активізації читання. Переможці визначаються за номінаціями:

«Вірний друг» (читач з найбільшим читацьким стажем);

«Бібліомарафонець» (той, хто відвідав бібліотеку найчастіше, протягом певного часу);

«Шанувальник книги» (читач, який прочитав найбільшу кількість книг);

«Літературний гурман» (найрозбірливіший, читає кращу літературу);

«Прем'єр-читач» (читає тільки новинки);

«Вічний двигун» (найактивніший учасник бібліотечних клубів і заходів);

«Щедрий дарувальник» (який подарував бібліотеці найбільше книг);

«Чудо в книгах» (читач, який здивував бібліотекарів) та ін.

Арт-зустріч – зустріч з мистецтвом. Арт-зустрічі організовуються для тих, хто цікавиться творчістю, будь то музика, живопис, танець або фотографія. Арт-зустрічі - відмінне місце для того, щоб не тільки проявити свої таланти і отримати стимул для власної творчої активності, але і відкрити для себе нові сторони своїх друзів.

Літературне караоке «Музика в слові!» – це конкурс читців, який проводиться під музичний супровід. Читання поезії на тлі музики підсилює виразність тексту, підсилює силу впливу на читача.

Бібліо-таксі – «Улюблені місця рідного міста». Бібліотекар запрошує присутніх гостей проїхати на віртуальному таксі вулицями міста до кінцевої зупинки – «Бібліотека». Подорож супроводжується барвистою слайд-презентацією, що створює враження руху по

заявленому маршруту.

Бібліокешинг (від англ. cache – схованка) – гра, суть якої полягає в пошуку книжкових скарбів, що можуть бути заховані як у приміщенні бібліотеки, так і поза її межами. Користувачі бібліотеки, котрі виконують роль шукачів скарбів (можливе формування кількох груп, що змагаються між собою), використовуючи підказки (наприклад, записки) або/та відповідаючи на запитання чи виконуючи певні завдання, знаходять схованку за схованкою і, зрештою, дістаються до головного скарбу.

Бібліомікс (від англ. mix – змішувати) – тематичний бібліографічний огляд, до якого включають різноманітні бібліотечні документи: книги, періодичні видання, відео-, кіно-, фоно-, фотодокументи, електронні видання, плакати, посилання на інформаційні ресурси тощо.

Акції:

Флешбук – книжковий флешмоб в Інтернеті. Це може бути розміщення фрагментів текстів видань у соціальних мережах, створення там само уривків з улюблених книг, ознайомлення з ними друзів і передплатників сторінки з наведенням цитат, ілюстрацій, особистих думок та іншої інформації.

Флешмоб (також флеш-моб, флеш моб; від англ. flash mob; flash – спалах, mob – натовп) – заздалегідь спланована масова акція, зазвичай організована через Інтернет або за допомогою інших сучасних засобів комунікації, під час якої велика кількість людей оперативно збирається в громадському місці, протягом декількох хвилин виконує узгоджені дії і потім швидко розходитьсся.

Бібліотечний флешмоб (також книжковий флешмоб, лібмоб) найчастіше має на меті інформування населення про роль сучасної бібліотеки в суспільстві, про нові можливості, котрі відтепер надають модернізовані бібліотеки; заохочення до читання; привернення уваги до неповторності книги як носія інформації.

Лібмоб – в основі акції – бліц-опитування жителів населеного пункту про дорогу в бібліотеку. Хто знає дорогу до бібліотеки, отримує смайлик. А хто не знає – календар з адресою бібліотеки і контактною інформацією. Весела акція – гра,

безсумнівно, підвищує імідж бібліотеки.

Бібліо-крос – акція, спрямована на залучення до читання книг з певної теми або за певний час, виграс той читач, який прочитає найбільшу кількість книг.

Презентації:

Печа-куча – новий формат презентацій, що мають привабливу, яскраву зовнішню оболонку. Він був придуманий у Токіо (в перекладі з японського «Печа-куча» – балаканина) і має на увазі розповідь-презентацію, де виступаючі (спікери) готують доповіді, доповнюючи їх барвистими презентаціями з 20 слайдів. Час для показу одного слайда і його коментаря – 20 секунд, виступ кожного оратора триває не більше 6 хвилин 40 секунд. Після кожної розповіді слухачі можуть поділитися своєю думкою або задати питання. Доповіді слідують одна за одною. Зазвичай на такому заході роблять від 8 до 12 доповідей. Тематика виступів може бути найрізноманітніша.

Виставкова діяльність бібліотек:

Виставка-серпантин – величезна полиця, яка зроблена зі стільців і стрічки (кучерявої, як серпантин), що бере свій початок в читальному залі, проходить через весь абонемент і завершується в фойє бібліотеки. Нескінченна полиця привертає увагу читачів не тільки своєю композицією, а й розташованими уздовж неї слоганами: «З книгою ти можеш відвідати всі країни, не засмічуючи при цьому планету!» і «Книга допоможе помріяти!».

Виставка-повчання «Бережи сім'ю від бід випадкових» до дня сім'ї, любові і вірності. Проводиться вона не в стінах бібліотеки з задалегідь запрошеною аудиторією, а на вулиці. Крім виставки готується ряд питань, з якими можна звернутися до випадкових перехожих, наприклад:

"Яке сьогодні свято?" та ін.; задалегідь готуються загадки, прислів'я, приказки про сім'ю, любов та вірність. Жителям вручаються читацькі квитки з запрошенням до бібліотеки.

Книжкова виставка-акція «Читацьке журі»: читачам пропонується не тільки прочитати, але й оцінити зміст книг. Після прочитання на форзац книги приклеюється маркер певного кольору.

Критерії оцінки такі: червона наклейка – «книга просто супер!», Жовта – «Цікаво, але не дуже», зелена – «навіть і читати не варто». В результаті будь-який читач за цими наклейкам може судити, чи сподобалася ця книга іншим.

Таким чином, з огляду на інтереси і потреби користувачів, у бібліотеках повинен тривати пошук нових, нетрадиційних і ефективних форм роботи, які б несли не тільки пізнавальну інформацію, але були видовищними, яскравими, емоційними. Але не слід проводити чисто розважальні ігри і конкурси, забуваючи про свою бібліотеку – просувати і популяризувати книгу та читання.

Сьогодення вимагає від бібліотек бути багатоликими і різними: з «гучними» і «тихими» зонами, з унікальними просторами для розвитку користувачів і відокремленими місцями відпочинку, де вони матимуть можливість втілювати свої проєкти, вести відеоблоги, грати на музичних інструментах, малювати, займатися рукоділлям та іншими видами саморозвитку. Такий культурний простір – острівець вільного спілкування молоді в затишному інтер'єрі, де головним атрибутом є книга. Щоб залучити людей до читання і бібліотеки, необхідно переглянути функції читальних залів та змінити їх простор, буквально кожного куточка приміщення, зробивши його якомога зручнішим і привабливішим для користувачів.

Сучасні бібліотеки, які вже використовують принцип зонування приміщень, зустрічають читачів у зонах ділового читання, періодики, релаксації, буккросингу, здоров'я, краєзнавства, народознавства. Усі зони різні за оформленням і характером.

Наприклад, Центральна бібліотека ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Київ облаштувала сучасний комфортний культурно-комунікативний та інклюзивний простір: ігрову зону – для найменших і дві зони відпочинку для старших, а також надає вільний і безкоштовний Wi-Fi. Бібліотека регулярно проводить як власні, так і партнерські культурно-освітні заходи: літературні зустрічі, презентації, концерти, профорієнтаційні заходи, майстер-класи та ін.

У Запоріжжі після капітального ремонту розпочала свою

роботу ще одна сучасна книгозбірня – Центральна міська дитяча бібліотека. Створено ігрову кімнату для дітей; невеличкий кінотеатр, де діти зможуть дивитися мультфільми, розвиваючі фільми; приміщення для лялькового театру та ін.

У приміщенні бібліотеки села Попівка Водяницької ТГ Черкаської області відкрили хаб «Долоньки» для дітей із малозабезпечених і неповних сімей. Привезли м'які ігрові модулі, крісла, бульбашкову колону, сенсорні кульки, ноутбук, проєктор і стіл для малювання піском. Функціонує зона для арт-терапії; сенсорний куточок; місце для групових і індивідуальних занять з психологом.

Дуже цікавий проєкт фітнес-бібліотека в Моринській ТГ Черкаської області. Фітнес-зал облаштували у частині приміщення бібліотеки. Під одним дахом опинилися бібліотека і фітнес-клуб. Після нововведення відвідувачів побільшало, найчастіше приходять хлопці-старшокласники!

Центр розвитку особистості «**STEPHUB**» Степанецької ТГ Черкаської області. Оригінальний мистецький простір з окремими зонами для ігор, роботи з мультимедійними матеріалами, читанню книг та проведення майстер-класів.

ВГО Українська бібліотечна асоціація презентувала електронний посібник «Чотири простори бібліотеки: модель діяльності» з практичними рекомендаціями для створення в Україні сучасних бібліотек з інноваційними сервісами та можливостями.

Над його розробкою працювала команда експертів з ВГО Українська бібліотечна асоціація, Національної бібліотеки України Імені Ярослава Мудрого та дизайнери студії Arcite. Сам посібник знаходиться у відкритому доступі на сайті УБА. Завантажити його можливо за посиланням: <https://ula.org.ua/259-publikaciyi/vidannya>.

Читайте, надихайтесь, створюйте!

Поступово втілюється в життя ще одна концепція функціонального використання приміщення бібліотеки. Це коворкінг – зони у читальних залах. **Коворкінг** – модель спільної діяльності, коли люди винаймають приміщення, залишаючись вільними та незалежними, але не відчуваючи при цьому нестачу

спілкування: працюють разом, діляться ідеями та допомагають один одному. Деякі молоді люди і зараз ходять у бібліотеку для того, щоб попрацювати в особливій атмосфері та при повній тиші. Майже всі бібліотеки мають офісну техніку, доступ до всесвітньої мережі Інтернет та місця для роботи. Зараз важливою є реклама та популяризація такої бібліотечної послуги, як коворкінг.

Отже, теорія і практика бібліотечних інновацій починає активно розвиватися. Інновації стрімко вриваються в наше бібліотечне життя, а їх розмаїття вражає – продуктивні, сервісні, техніко-технологічні, організаційні, соціально-економічні, безмежний світ Інтернету з публікаціями, відеороликами, форумами і соціальними мережами.

Перелік нових сучасних послуг у бібліотеках – це початок великої роботи впровадження та випробування практикою інноваційних підходів до якісних змін у бібліотечній діяльності, що сприяє формуванню інноваційної культури громад та є поштовхом усвідомленого застосування нововведень та стимулювання ділової активності спеціалістів.

Бібліотекам потрібно не лише забезпечувати населення інформацією, але і створювати комфортне інтелектуальне середовище, здатне залучати й виховувати нові покоління читачів. Раціональне використання простору бібліотеки може значно підвищити кількість її відвідувачів, особливо підлітків та молоді.

Варто відзначити, що в період пандемії, бібліотеки досить швидко зорієнтувались і вже представили цілу низку резонансних онлайн-подій. Подкасти, вебінари, відеозаписи заходів, лекцій на бібліотечних ютубканалах, флешмоби і челенджі в соціальних мережах, відеоогляди та віртуальні виставки – далеко не повний перелік форм роботи бібліотек у нових умовах.

Список використаних джерел

1. Інноваційні бібліотечні послуги [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ula.org.ua/bibliomist/images/documents/93/innovaciyni_resursi.pdf. – Назва з екрану. – Дата звернення: 25.05.2021.
2. Коворкінг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [/https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%BA%D1%96%D0%BD%D0%B3](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%BA%D1%96%D0%BD%D0%B3). – Назва з екрану. – Дата звернення: 25.05.2021.
3. На Черкащині відкрили дитячий хаб “Долоньки” [Електронний ресурс] / Про все. ck.ua. – Режим доступу: <https://provce.ck.ua/nacherkashchyni-vidkryly-dytiachyy-khab-dolon-ky/>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 25.05.2021.
4. Перевтілення київських бібліотек: реалізація проєкту «Сучасний бібліотечний простір – БібліоHUB» [Електронний ресурс] / Людмила Лагутіна. – Режим доступу: <https://oth.nlu.org.ua/?p=4181>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 25.05.2021.
5. Про інноваційну діяльність [Електронний ресурс] : закон України, документ 40-IV, редакція від 05.12.2012, підстава - 5460-VI / Верховна рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 25.05.2021.
6. Твори культуру: бібліотечні інноваційні послуги [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://library.chytomo.com/onlajn-zustrichidlya-chytannya-zasudzhenymy-knyzhok-svoyim-dityam-tato-poruchmamopogovorimo>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 25.05.2021.
7. У Запоріжжі розпочала працювати ще одна сучасна бібліотека [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cultura.city/news/uzaporizzi-rozpocala-pracuvati-se-odna-sucasna-biblioteka?fbclid=IwAR2gY8WX2y2sSFrTMWpbFp1FKy3Ivh0mpfqIRz9Llby8K1wldaHGKyaE7nA/>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 25.05.2021.
8. Усик М. М. Сучасний погляд на організацію бібліотечного простору [Електронний ресурс] / М. М. Усик // Короленківськи читання 2018. «Бібліотеки, архиви, музеї як центри освіти та

саморозвитку особистості» : матеріали XXI Всеукр. наук. -практ. конф. Харків, 24 жовт. 2018 р. у 2 ч. Ч 1. – С. 155. – Режим доступу: <https://ru.calameo.com/read/000632945149d504a9cac>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 25.05.2021.

9. Фітнес-бібліотека: Читати стали більше / Світлана Кравченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://oth.nlu.org.ua/?p=3058https://www.5.ua/ru/rehyoni/trenirovat-y-mozh-y-telo-v-cherkasskoi-oblasty-otkrily-fytnes-byblyoteku-199661.html>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 25.05.2021.

10. Хороший приклад – заразний: 5 бібліотек, що змінили життя громади [Електронний ресурс] / Оксана Бруй. – Режим доступу: <https://life.pravda.com.ua/culture/2020/10/19/242723/>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 25.05.2021.

11. Чотири простори бібліотеки: модель діяльності: практичний посібник [Електронний ресурс] / автори укладачі: О. Бояринова, О. Бруй, Л. Лугова, Я. Сошинська, І. Шевченко; Українська бібліотечна асоціація. – К. : ВГО Українська бібліотечна асоціація, 2020. – 104 с. – Режим доступу: <https://ula.org.ua/259-publikaciyi/vidannya/4629-chotyry-prostory-biblioteky-model-diialnosti>. – Назва з екрану. – Дата звернення: 25.05.2021.

Методичне видання

Твори культуру: бібліотечні інноваційні послуги

Методичні рекомендації

Укладач	О. О. Лось
Відповідальний за випуск	Л. П. Капкаєва
Редагування	В. К. Величко
Комп'ютерне опрацювання	О. О. Лось

Формат 60х84/16

Видавець і виготовлювач
Комунальний заклад «Обласна універсальна наукова бібліотека
імені Тараса Шевченка»
вул. Б. Вишневецького, 8 м. Черкаси, 18001

Підписано до друку

Ксерокс ОУНБ імені Тараса Шевченка